

1. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף צד עמוד א - ב

למימרא, דעור בר כיבוס הוא, ורמינהו: היתה עליו לשלשת - מקנחה בסמרטוט, היתה (על) של עור - נותן עליה מים עד שתכלה! אמר אביי, לא קשיא: הא רבנן, הא אחרי... אמר רבא: ומי איכא למאן דאמר עור לאו בר כיבוס הוא? והכתיב: +ויקרא יג+ והבגד או השתי או הערב או כל כלי העור אשר תכבס! אלא אמר רבא: קרא ומתניתין ברכין, כי פליגי - בקשין. והאמר רב חייא: זימנן סגי אין הוה קאימנא קמיה דרב, ושכשיכי ליה מסאניה במיא! בקשין וכרבנן. .. אמר רבא: אי קשיא לי הא קשיא לי, כרים וכסתות דרכין נינהו, ותנן: היתה של עור - נותן עליה מים עד שתכלה! אלא אמר רבא: כל כיבוס דלית ליה כיסכוס לא שמייה כיבוס. והא דאמר רב חייא בר אשי: זימנן סגי אין הוה קאימנא קמיה דרב ושכשיכי ליה מסאניה במיא, שכשוך אין, אבל כבוס לא! אי ברכין וכדברי הכל, אי בקשין וכאחרים. אי הכי, בגד נמי! בגד - שרייתו זהו כיבוס... דרש רבא: מותר לכבס מנעל בשבת... הדר אוקי רבא אמורא עליה ודרש: דברים שאמרת לפניכם טעות הם בידך, ברם כך אמרו: שכשוך מותר, כיבוס אסור.

2. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קיא עמוד א - ב

והאמר רב שימי בר חייא משמיה דרב: האי מסוכרייא דנזייתא אסור להדוקיה ביומא טבא!

3. תלמוד בבלי מסכת יומא דף עז עמוד ב

תנו רבנן: ההולך להקביל פני אביו או פני רבו, או פני מי שגדול ממנו - עובר עד צוארו במים, ואינו חושש.

4. תוספות מסכת ביצה דף יח עמוד א

תימה היינו שרייה ושרייה אסורה מפני שהוא מכבס ומלבן דאמר' שרייתו זו היא כבוסו וי"ל דהואיל דהוי דרך טינוף שרי ותדע דהאיך אנו מנגבים ידינו במפה בשבת הא הוי שרייה ואסור מפני שהוא מכבס ומלבן אלא כיון דהוי דרך טינוף שרי הכא נמי נימא הכי.

5. בית הבחירה למאירי מסכת ביצה דף יח עמוד א

שתירצו שזו של נדה בחלוק שלה נאמרה ולא בבגדי צמר ולא נאמר שרייתו זהו כבוסו אלא בשל צמר... ועקר הדברים שלא נאמר שרייתו זהו כבוסו אלא בשיש שם צואה או לכלוך ואחרוני הרבנים מחלקים בין בגד לבגד שיש בגדים מתכבסים במהרה ועליהם אמרו שרייתו זהו כבוסו ויש שאין מתכבסים אלא אחר שפשוף גדול ואין לומר בהם כן:

6. שיטה מקובצת מסכת ביצה דף יח עמוד א

וי"ל דהכא משום מצוה לא גזרו כדאיתא בפרק בתרא דיומא ההולך להקביל פני רבו עובר עד צוארו במים. ואני שמעתי דבההיא דיומא ליכא למיחש לסחיטה לפי שאסור ליגע אצבעו במים והלכך לא יסחטם.

7. תוספות מסכת זבחים דף צד עמוד א

מקנחה בסמרטוט - אבל ליתן מים אסור משום דשרייתו זהו כיבוסו והא דאמר בפ"ק דביצה (דף יח.) נדה מערמת וטובלת בבגדיה אומר ר"ת דלא חשיב כיבוס משום דהוי דרך לכלוך ויותר מתלכלכים בגדים כשנכנסה בנהר לבושה ממה שמתכבסין

8. תוספות מסכת שבת דף קיא עמוד ב

דדוקא היכא דאיכא טיפת דם או טינוף אמר שרייתו זהו כיבוסו דבהכי מיירי בפי' דם חטאת ומצא ר"י מוגה בספר הישר דלא אמר שרייתו זהו כיבוסו בדבר שאינו כ"א לכלוך כמו סיפוג באלונטית וקינוח ידיים במפה והני שהולכין במים עם הבגדים הוי נמי דרך לכלוך ולא דרך נקיון ועל תינוק שלכלך בגדי אמו במי רגלים אין לזרוק עליו מים דשרייתו זהו כיבוסו ושמע ר"י מפי הנשים שהתיר ר"ת [ליטול ידיה] ולקנח ידיה בבגד כיון שהוא דרך לכלוך כדי שתוכל להתפלל ולברך ואין נראה לר"י שהרי היא מתכוונת לטהר הלכלוך ודרך רחיצה וליבון הויה זה הקינוח.

9. הגהות מיימוניות הלכות שבת פרק כב

ריב"א: ג"כ שאם ניתזו מי רגלים על בגדיו בטופח ע"מ להטפח שאינו יכול לברך ולהתפלל שמותר לתת עליהן מים לבטלן שאינו מתכוין אלא לטהר ולא לכיבוס וצחצוח וראיה מנדה שמערמת וטובלת בבגדיה אבל אם צואה על בגדו אסור דאז מתכוין לצחצח כדי להעביר הלכלוך

10. ספר התרומה הלכות שבת סימן רמד

ואם היה לכלוך על הבגד אסור מן התורה ליתן עליו מים דשרייתו זהו כבוסו כיון שיש שם לכלוך וגם מתכוין לכבסו בענין זה להשליך מים עליו כדאמר פרק דם חטאת ופי' נוטל אבל אם לא היה נוטף על הבגד וגם לא היה מתכוין לו לכבס הבגד וללבנו ע"י נתינת מים עליו אין כאן איסור כיבוס וליבון בשרייה זו ואין אסור אלא דילמא יסחוט דהא להקביל פני רבו שרי לעבור במים.

11. ספר יראים סימן רעד [דפוס ישן - קב] [וכן הוא בתוספות ישנים יומא עז:]

והא דתניא נדה מערמת וטובלת מפרשינן לה בבגדי עור ומסקינן בזבחים אפילו בעור שיכשוך אין כיבוס לא ... וכי אמרינן שריית בגד זו היא כיבוס דוקא במים אבל בין או בשכר אין זה כיבוס אלא טינוף...

12. ב"ח אורח חיים סימן שב

ולא שרי לקנח במפה אלא לפי שהוא דבר מועט ואין שם שרייה

13. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שב

סעיף א (סיכום שבת קמז., מח' רש"י ותוספות): המנער טלית חדשה, שחורה, מן הטל שעליה, חייב שהניעור יפה לה כמו כיבוס. והוא שמקפיד עליה שלא ללבשו בלא נייעור. הגה: וכ"ש שאסור לנער בגד שנשר במים או שירדו עליו גשמים. ודוקא בבגד חדש שמקפיד עליו, (כל בו). י"א דאסור לנער בגד מן האבק שעליו, אם מקפיד עליו, וטוב לחוש לדבריו (רש"י וא"ז). אבל מותר להסיר הנוצות מן הבגד בשבת
סעיף ט: מותר ליתן מים ע"ג מנעל לשכשוך; אבל לכבסו, דהיינו שמשפסף צדו זה על זה, אסור. אבל בגד שיש עליו לכלוך, אסור אפילו לשכשוך, דזהו כבוסו, אלא מקנחו בסמרטוט בקל ולא בדוחק, פן יסחוט. הגה: ובגד שאין עליו לכלוך, מותר לתת עליו מים מועטים ולא מרובים, שמא יסחוט (ב"י בשם סמ"ג וסמ"ק וסה"ת והרא"ש פ"ק דיומא). ויש אוסרים בכל ענין

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שב סעיף ט

(מד) לשכשכו - פ"י שאסור ליתן עליו מים כלל ואפילו מועטים :

(מה) דזהו כיבוסו - ר"ל בגד שרייתו זהו כיבוסו והוא בכלל מלבן וחייב משא"כ מנעל אף דשייך בו כיבוס מ"מ שרייתו אין זה כיבוסן אא"כ מכבס ממש וכנ"ל :

(מו) לתת עליו מים - דשריה לא הוי כיבוס אלא כשיש עליו לכלוך ומ"מ אסור במרובים משום חשש דשמא יסחוט. ודע דאם מכוין בנתינת המים לכבוסו אפילו במים מועטים אסור

(מח) ויש אוסרין - ס"ל דמה דאמרין שרייתו זהו כיבוסן הוא אפילו בבגד שאין עליו לכלוך ולכן אפילו במועטים אסור משום כיבוס ומ"מ אם נתינת מים על הבגד הוא דרך לכלוך שרי כמ"ש בסעיף י"ד בהג"ה ויש לחוש לדעה זו להחמיר בשל תורה :

סעיף י : הרוחץ ידיו, טוב לנגבם בכח זו בזו ולהסיר מהם המים כפי יכלתו קודם שיקנחם במפה. הגה : ויש שכתבו דאין לחוש לזה, דלא אמרי' שריית בגד זהו כבוסו בכי האי גוונא, דאין זה רק דרך לכלוך, וכן נוהגין (טור וב"י ואגור). ולכן מותר לנגב ידיו בבגד שהטיל בו תינוק מי רגלים, כדי לבטלם שאין זה רק דרך לכלוך בעלמא. (טור) אבל אסור ליתן מים ממש על המי רגלים כדי לבטלם

משנה ברורה סימן שב ס"ק מט : (מט) טוב וכו' - אבל מדינא שרי לשתי דעות הנ"ל בהג"ה לקנח במפה וכמ"ש בהג"ה :

14. בית הבחירה למאירי מסכת ביצה דף יח עמוד א

חציצה אין כאן שבבגדים רחבים אנו עסוקים והמים נכנסין תחתיהם בריוח

15. תלמוד בבלי מסכת חולין דף לא עמוד ב

היכי דמי נדה שנאנסה וטבלה?... א"ר פפא : לר' נתן - שנפלה מן הגשר,

16. רמב"ם הלכות מקוואות פרק א הלכה ז

כל הטובל צריך שיטבול כל גופו כשהוא ערום בבת... וכן הנדה שטבלה בבגדיה מותרת לבעלה.

17. שולחן ערוך יורה דעה הלכות נדה סימן קצח סעיף נו

נדה שטבלה בבגדיה מותרת לבעלה.

18. ש"ך יורה דעה סימן קצח ס"ק נו

נראה דוקא באותן הבגדים שהן רפויין עליה אבל לא באותן שהן מהודקים, שוב מצאתי כן ברמב"ן...

19. תוספות מסכת נדה דף סו עמוד ב

א"ת אמאי לא בעינן ביאת מים לכתחילה בבית הסתרים כמו בילה וקריאה בחליצה ובביכורים וי"ל דאין סברא גבי טבילה שלא הקפידה תורה אלא שיטהר האדם ואין לומר דלכתחילה לבעי דכיון דבדיעבד טהור לכתחלה נמי לא בעי ותעלה לו טבילה אבל בילה ומקרא בכורים וחליצה מצות ניהו הלכך לכתחלה ליעבד

20. שו"ת יביע אומר חלק א - יורה דעה סימן יט

אמנם אח"כ עלה ברעיוני עצה אחרת, לעשות חלוק רחב המיוחד לכך אשר טבול בו כל גיורת, דהא אשכחן בביצה (יח) נדה שאין לה בגדים מערמת וטובלת בבגדיה... וכ"כ הרא"ש נדה (הל' מקוואות ס"י כח), וז"ל : ונדה יכולה לטבול בבגדיה, לפי שהמים נכנסים תחת הבגדים. וכי במעדי יום טוב, דמשמע דאף לכתחלה אפשר לעשות כן, כי אין לך מלבוש מהודק כ"כ על הגוף. ע"כ. וכן מצאתי בסי' האשכול... האי ליטנא דטובלת משמע ודאי דלכתחלה שריא לטבול בבגדיה, ואיירי בבגדים רחבים שאין מהודקים כלל לגופה, ודוקא אשה בבגדיה שהם רחבים, אבל איש בבגדיו שדבוקים לבשרו לא. ומיהו נראה דבין באיש ובין באשה שרי לטבול בסדין משום צניעות דעיילי ביה מיא שפיר. ע"ש. וכיו"ב כי הראב"ן (ס"ס שכ"ו), וז"ל : אשה שיש לה לטבול במקום שבני אדם עומדים שם, אם טובלת בסדין או בחלוק רחב, עלתה לה טבילה, כדאמר (חולין לא) נדה שנאנסה וטבלה, רב אמר טהורה לביתה. ואוקימנא בנפלה מן הגשר. וכן בביצה (יח) מערמת וטובלת בבגדיה, אלמא נדה טובלת בבגדיה ע"י דוחק, כי הכא דנפלה, או שאין לה בגדים, וה"נ מפני דוחק בני אדם שעומדים שם אם טבלה בבגדיה טבלה. ודוקא אשה בבגדים שהם רחבים וכ"ל... (יד) הן אמת שאין זה דעת הרמב"ם... וכלשון הזה כתב מרן בשי"ע (סי' קצח סמ"ו). ומבואר שאין זה אלא בדיעבד. והש"ך שם הביא בשם הרמב"ן, [הוא ט"ס וצ"ל הראב"ן כנ"ל], שחילק בין בגדי אשה שהם רחבים וכ"ל. ע"ש. וצ"ל שאף הרמב"ם מודה שכשיש דוחק מותר אף לכתחלה... שוב מצאתי להגאון משחא דרבנותא ח"יב (דפ"ג ע"א), שהביא מנהג כפר אחד שנהגו לטבול בנהר, בחלוק שעליהן, משום צניעות, וכי, שאע"פ שמדברי הרמב"ם ומרן מוכח דלכתחלה אין להקל לטבול בבגדיה, וההיא דטובלת בבגדיה צ"ל שמוכרחת היא בזה, מיהו לא נראה טעם לזה, ואדבריה הרא"ש התיר אף לכתחלה. ונראה שטעם הרמב"ם בזה משום שיש בגדים שהם מהודקים לגופה ולא עיילי בהו מיא, ולא כ"ע דינא גמירי, מש"ה כתב מסברא דנפשיה, שאין לעשות כן לכתחלה, משא"כ בני"ד שאין האשה מנחת אלא החלוק לבד שהוא רחב הרבה, נראה דליכא למיחש למיוד, ואף הרמב"ם אפשר שיוודה להרא"ש בזה, ואין להרבות במחלוקת. עכת"ד... ובני"ד בטבילת גיורת הרי יש בזה גם משום צניעות, ולכן אפשר להקל בזה מכמה צדדים שהזכרנו. ומ"מ אחר שפשט המנהג בבית הדין, לעשות ע"פ הוראות מרא דאתרין הרב נהר מצרים, לא מצאתי לנכון לשנות.

21. שו"ת אגרות משה יו"ד ז' יז (ע"ע אב"ע ז' יד) : אם יש מעלה למנוע מלישא בן או בת שנולדו מן הנדה והם יראי שמים ובעלי מידות טובות

בבן ובת שנולדו מן הנדה שמתרין מדינא אפילו לכהונה, ומה שאיתא בשי"ע אה"ע סימן ד' סעיף י"ג שהוא פגום, איתא בבית שמואל ס"ק ט"ו בשם הדרכי משה, שאין זה מצד איסור אלא שראוי להתרחק מהם... עכ"פ לכ"ע זה שהוא פגום אינו לפוסלה ולאוסרה ממש, אלא לעצה טובה להתרחקות בעלמא כשאפשר לו ליקח אשה שנתעברה בהיתר... ומאחר שליכא איסורא כלל אלא עצה טובה להתרחקות, שהוא מחמת זה שהבנים שנולדו מהנדה הם בעלי מדות רעות, כמו עזי פנים וכדומה, דאיתא במס' כלה והביאו הגר"א בס"ק ל' (עז פנים רבי יהושע אומר בן הנדה). א"כ יש לנו סימן שאלו בנים ובנות שהם בעלי מדות טובות ואין להם עזות הרי אינם בני ובנות נדה. אבל ודאי הם רק בחשיבות סימנים, ואין זה ודאי ממש, ולא היו סומכין ע"ז אם היה אסור בן הנדה אפילו מדרבנן, וכ"ש אם היה אסור מדאורייתא לקהל או לכהונה לא היה שייך להתיר בשביל זה. אבל כיוון שליכא שום איסור אלא מעלה בעלמא, יש לסמוך על הסימנים אלו ולומר שאינו בן ובת נדה. ואף שידוע שלא הלכה למקוה לטבול, הא אפשר שכשהלכה לרוחץ בים או בבריכות הגדולות העשויות בבתי מלון ובפונדקאות הגדולות - שלרובן אין בהן פסול דאורייתא - והיתה טבילתן כשרה מן התורה, ששוב אינה בחשיבות נדה לענין בניה. וטבילת נדה לבעלה חולין היא, ונטהרה בלא כוונה, כמפורש בחולין דף ל"א ע"א, נדה שנאנסה וטבלה, אמר רב יהודה אמר רב טהורה לביתה. ואף שהיתה לבושה בהבגד שלו בשות הנשים בעת שרוחצות בים ובבריכות, מ"מ נכנסות שם המים, ועולה לה הטבילה. והיה ידוע לשמים שהוא בזמן שראויה לטבול מנדתה, ואז כשעדיין היתה טהורה נתעברה מבעלה. ונמצא שאלו שהם יראים ושלמים, אף שהם בני ובנות נשי שלא שמרו הלכות נדה, וגם הם בעלי מדות טובות מתנהגים בדרך ארץ כראוי, אין לעכב מלהתחתן עמהם אף מצד המעלה